

Sygnatura akt *IC 2459/16*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Ewa Markowicz

Protokolant: Ewa Fraszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lutego 2017 r. w P.

sprawy z powództwa D. S.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

- o zapłatę

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 18.000 zł (osiemnaście tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 czerwca 2016r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałym zakresie powództwo oddala;
3. kosztami procesu obciąża pozwanego w całości i w związku z tym zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.737 zł, w tym kwotę 4.800 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSR Ewa Markowicz

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym dnia 26 lipca 2016r. powód D. S. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 18.390,84 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 13 czerwca 2016 r. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu powód podał, że w dniu 16 października 2008r. zawarł z pozwaną umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, która to umowa miała na celu zapewnić mu wysokie zarobki, konkurencyjne do innych produktów finansowych. Powód wskazał, że przedmiotem ubezpieczenia było jego życie, w zamian za ochronę ubezpieczeniową był zobowiązany do opłacania składki podstawowej w wysokości 1.000 zł miesięcznie. Wyjaśnił, że pozwana w celu inwestycji środków pochodzących ze składek podstawowych i składek dodatkowych oferowała powodowi dostęp do funduszy kapitałowych. Podkreślił, że po kilku latach inwestowania w fundusze kapitałowe nie był w stanie dostrzec zysków, które były mu gwarantowane przy zawieraniu umowy. Podał, że w dniu 11 lipca 2011 r. pozwana dokonała wypłaty wysokości polisy. Wartość zgromadzonych środków na polisie powoda wyniosła 39.084,30 zł. Powód podniósł, że pozwana dokonała potrącenia z powyższej kwoty 18.000,00 zł tytułem opłaty likwidacyjnej oraz kwoty 390,84 zł tytułem opłaty od wykupu. Wskazał, że do wypłaty pozostaje zatem kwota 18.390,84 zł. Powód wyjaśnił, że w dniu 31 maja 2016 r. ostatecznie wezwał pozwaną do zapłaty należnej kwoty. Wezwanie zostało doręczone pozwanej dnia 7 czerwca 2016 r. Podał, że pismem z dnia 13 czerwca 2016 r. pozwana ponownie odmówiła spełnienia świadczenia. W ocenie powoda klauzule przewidujące możliwość pobrania

przez pozwaną tzw. opłaty likwidacyjnej oraz opłaty od wykupu stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 24 sierpnia 2016 r. Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu uwzględnił żądanie pozwu.

W ustawowym terminie pozwana wniosła **sprzeciw od nakazu zapłaty (k. 228-261)**. Pozwana zaskarżyła powyższy nakaz w całości, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Pozwana zaprzeczyła, jakoby była zobowiązana do zapłaty na rzecz powoda kwoty dochodzonej pozwem. Pozwana potwierdziła zawarcie umowy z powodem w dniu 16 października 2008 r. oraz jej rozwiązanie w dniu 11 lipca 2011 r. Przedłożyła OWU i tabele opłat mające zastosowanie do umowy zawartej z powodem. Podała, że w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia potrąciła opłatę likwidacyjną w wysokości 18.000,01 zł, opłatę od wykupu w wysokości 390,84 zł oraz opłatę operacyjną za przewalutowanie w wysokości 3,47 zł, wyliczone zgodnie z OWU oraz Tabelą opłat i limitów. Wyjaśniła, że podwyższenie opłaty likwidacyjnej o 0,01 zł wynikało z faktu, że kwoty opłat podlegają różnym operacjom księgowym, co czasami prowadzi do minimalnych odchyżeń od kwoty podstawowej. Wskazała, że łączna kwota potrąceń wyniosła 18.392,61 zł. Podała, że po potrąceniu wszelkich wynikających z umowy opłat wypłaciła na rzecz powoda kwotę 20.691,69 zł. Zakwestionowała, że postanowienia dotyczące opłaty likwidacyjnej oraz opłaty od wykupu są postanowieniami abuzywnymi. Pozwana zaznaczyła, że umowa ubezpieczenia oprócz funkcji ochronnej miała też funkcję inwestycyjną. Pozwana wskazała, że chociaż celem umów ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym jest przede wszystkim inwestycja środków, to jednak nie bez znaczenia w tych umowach jest element ubezpieczeniowy. Podała, że od chwili zawarcia umowy ubezpieczenia z powodem ponosiła określone ryzyko, bowiem w razie śmierci powoda, niezależnie od kosztów ponoszonych w związku z zawarciem umowy, zostałyby wypłacone świadczenie ubezpieczeniowe. Pozwana podkreśliła, że cechą umów z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi jest ich długotrwałość. Podniosła, że podstawowym kosztem ubezpieczyciela związanym z zawarciem umowy ubezpieczenia są koszty akwizycji, które nie są rozliczane jednorazowo, ale są amortyzowane w czasie trwania umowy ubezpieczenia przy zastosowaniu metod aktuarialnych. Zaznaczyła, że koszty te są rozliczane dopiero w chwili rozwiązania umowy ubezpieczenia. Wskazała, że prowizja wypłacona agentowi w związku z zawarciem umowy ubezpieczenia z powodem wyniosła 11.100,00 zł, oprócz tego pozwana poniosła też szereg innych kosztów akwizycji, zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich. Podała, że precyzyjne wyliczenie tych kosztów w części przypadającej na umowę ubezpieczenia zawartą przez powoda nie jest możliwe, niemniej mają one realne znaczenie dla kalkulacji wysokości opłaty likwidacyjnej i innych opłat pobieranych w trakcie wykonywania i podczas rozwiązania umowy. Pozwana podniosła, że pozostałe pobierane przez nią zgodnie z OWU opłaty stanowią minimalny procent wpłaconej składki, nie są to więc wysokie kwoty i z całą pewnością nie mogą pokryć wszystkich kosztów związanych z zawarciem umowy ubezpieczenia z powodem. Zaznaczyła, że w OWU i Tabeli opłat i limitów nie tylko wskazała zasady pobierania opłaty likwidacyjnej oraz opłaty od wykupu, ale również wprost określiła wysokość tych opłat w zależności od okresu obowiązywania umowy ubezpieczenia. W ocenie pozwanej zasady ustalania konkretnej wysokości opłat były jasne, zrozumiałe i jednoznaczne. Pozwana wskazała, że jest uprawniona do pobierania opłaty likwidacyjnej oraz opłaty od wykupu przy rozwiązaniu umów ubezpieczenia. Podniosła, że opłata likwidacyjna nie stanowi żadnej sankcji nakładanej na powoda, gdyż jej celem jest tylko wyrównanie wysokich kosztów zawarcia umowy i przedwczesnego rozwiązania.

W piśmie procesowym z dnia 15 grudnia 2016r. (k. 273-306) powód w całości zaprzeczył twierdzeniom, zarzutom oraz wnioskowi wskazanym przez pozwaną w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Podniósł, że z umowy nie wynika, że pobierane opłaty mają zwrócić rzekomo poniesione przez pozwanego koszty zawarcia i rozwiązania umowy. Powód zaprzeczył prawdziwości dokumentów sporządzonych przez pozwaną na potrzeby niniejszej sprawy, świadczących o wysokości poniesionych kosztów.

Pozwana **w piśmie procesowym z dnia 10 stycznia 2017 r. (k. 311-322)** podtrzymała dotychczasowe stanowisko. W ocenie pozwanej, gdyby przyjąć, że postanowienie OWU regulujące zasady wypłaty wartości polisy

miały charakter abuzywny, to pozwana nie byłaby w ogóle zobowiązana do zapłaty środków zgromadzonych w wyniku inwestowania wpłacanych przez powoda składek.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 16 października 2008 r. powód D. S. zawarł z pozwaną (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...). Na mocy powyższej umowy powód zobowiązał się do uiszczania składki podstawowej w wysokości 1.000 zł miesięcznie. Umowa została potwierdzona polisą nr (...).

o koliczność bezsporna, a nadto dowód: polisa nr (...) (k. 33).

Postanowienia umowy nie były przedmiotem negocjacji między stronami.

dowód: zeznania powoda (k. 328).

Stanowiące integralną część umowy ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie (...) (OWU) w § 40 ust. 1 przewidywały, że towarzystwo pobiera następujące opłaty: 1) opłatę za ryzyko ubezpieczeniowe, 2) opłatę administracyjną, 3) opłatę za zarządzanie, 4) opłatę likwidacyjną, 5) opłatę od wykupu, 6) opłatę operacyjną. Zgodnie z § 44 ust. 1 OWU opłata likwidacyjna miała być pobrana od kwot należnych Ubezpieczającemu z tytułu: 1) wypłaty wartości polisy, z wyłączeniem wypłaty wartości polisy wskutek wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przez Ubezpieczającego w przypadku określonym w § 51 ust. 8 (zmiany regulaminu ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych), 2) wypłaty części wartości podstawowej polisy, w przypadku złożenia wniosku o dokonanie takiej wypłaty lub w przypadku wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przez Ubezpieczającego w okresie pierwszych dziesięciu lat polisy, z zastrzeżeniem postanowień § 19 ust. 7 OWU. Ust. 2 § 44 przewidywał, że opłata likwidacyjna stanowi iloczyn wskaźnika określonego w Tabeli opłat i limitów oraz łącznej wysokości składki podstawowej należnej za pierwszy rok polisy, z zastrzeżeniem że w przypadku wypłaty części wartości podstawowej polisy opłata likwidacyjna jest pobierana w proporcji, w jakiej kwota części wartości podstawowej polisy pozostaje w dniu naliczenia opłaty likwidacyjnej do wartości podstawowej polisy. W myśl ust. 3 § 44 opłata likwidacyjna jest pobierana przez Towarzystwo w dniu umorzenia jednostek uczestnictwa, dokonanego w celu wypłaty wartości polisy lub części wartości podstawowej polisy poprzez potrącenie opłaty likwidacyjnej z kwoty należnej Beneficjentowi wykupu. Natomiast zgodnie z § 44 ust. 4. jeżeli wartość podstawowa polisy jest niższa od należnej opłaty likwidacyjnej, Towarzystwo pobiera opłatę likwidacyjną w wysokości wartości podstawowej polisy. § 45 ust. 1 OWU przewidywał, że opłata od wykupu jest pobierana od kwot należnych Ubezpieczającemu z tytułu: 1) wypłaty wartości polisy, z wyłączeniem wypłaty wartości polisy wskutek wypowiedzenia umowy ubezpieczenia przez Ubezpieczającego w przypadku określonym w § 51 ust. 8, 2) wypłaty części wartości podstawowej polisy, w przypadku złożenia wniosku o dokonanie takiej wypłaty w okresie pierwszych dwudziestu lat polisy. W myśl ust 2 § 45 opłata od wykupu jest określona procentowo w stosunku w jakim w dniu jej naliczenia pozostaje do wypłaty wartości podstawowej polisy lub odpowiednio do wypłaty części wartości podstawowej. Natomiast zgodnie z § 45 ust. 3 opłata od wykupu jest pobierana przez Towarzystwo w dniu umorzenia jednostek uczestnictwa, dokonanego w celu wypłaty wartości podstawowej polisy lub części wartości podstawowej polisy poprzez potrącenie tej opłaty z kwoty należnej Beneficjentowi wykupu.

dowód: ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie (...) (k. 252 – 257).

Integralną część umowy stanowiła również tabela opłat i limitów do umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie (...) (Tabela opłat i limitów). Pkt. 11 Tabeli opłat i limitów odnosił się do opłaty likwidacyjnej i przewidywał za 1 i 2 rok polisy jej wysokość na poziomie dwukrotności składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, za 3, 4 i 5 rok półtorakrotność składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, , za 6 rok 1,4 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, za 7 rok 1,2 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, za 8 rok 1,0 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, za 9 rok 0,8 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, za 10 rok 0,6 składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, od 11 roku 0,0 składki

podstawowej należnej za 1 rok polisy. Natomiast pkt. 12 zawierał postanowienia odnośnie opłaty od wykupu – a) od 1. do 10. roku polisy 1% wypłacanej wartości podstawowej polisy, b) od 11. do 19. roku polisy 0,5% wypłacanej wartości podstawowej polisy, c) od 20 roku polisy 0% wypłacanej wartości podstawowej polisy, z zastrzeżeniem, że po 10. roku polisy i ukończeniu przez Ubezpieczonego 60 lat (po łącznym spełnieniu obydwu warunków) - 0% wypłacanej wartości podstawowej polisy.

dowód: tabela opłat i limitów do umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie (...) (k. 258 – 259).

Z dniem 8 lipca 2011r. umowa zawarta przez powoda i pozwaną została rozwiązana. Wartość wykupu polisy opiewała na kwotę 39.084,30 zł. Natomiast łączna kwota potrąceń dokonanych przez pozwaną – 18.392,61 zł. W związku z rozwiązaniem umowy w dniu 11 lipca 2011 r. pozwana wypłaciła na rzecz powoda kwotę 20.691,69 zł. Kwota potrąceń wynikająca z opłaty likwidacyjnej i opłaty od wykupu wyniosła 18.390,84 zł.

okoliczność bezsporna, a nadto dowód: pismo moje inwestycje – wyjaśnienie (k. 251).

Pismem z dnia 31 maja 2016 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 18.390,84 zł w terminie 5 dni od dnia doręczenia niniejszego wezwania. Wezwanie zostało doręczone pozwanej dnia 7 czerwca 2016 r. W odpowiedzi, pismem z dnia 13 czerwca 2016 r. pozwana odmówiła zapłaty żądanej kwoty i wyjaśniła zasadność pobierania przez nią opłat.

dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 31 maja 2016 r. wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru (k. 47 – 55), pismo z dnia 13 czerwca 2016 r. (k. 56 -58).

Sąd ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie na podstawie powyżej opisanych dowodów z dokumentów. Wartość dowodowa tych dokumentów nie budziła w niniejszym postępowaniu jakichkolwiek wątpliwości. Nie były one przy tym kwestionowane przez którąkolwiek ze stron, nadto Sąd nie znalazł podstaw, aby weryfikować ich wiarygodność z urzędu. Stosownie do treści art. 244 § 1 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowiły dowód tego, co zostało w nich urzędowo poświadczane, natomiast zgodnie z art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowiły dowód tego, że osoby, które je podpisały, złożyły oświadczenie o określonej w tych dokumentach treści.

Sąd nie oparł ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie na podstawie dokumentów sporządzonych przez pozwaną na potrzeby niniejszego postępowania – oświadczenia ws. konstrukcji umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi oraz oświadczenia podpisanego przez M. P. w sprawie prowizji wypłaconej zgodnie z umową agencyjną. Dokumenty te nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem zostały sporządzone dla celów postępowania. Natomiast Sąd oceniał umowę zawartą przez stronę na podstawie dokumentów istniejących w chwili zawarcia przez strony umowy, nie opierał się na dokumentach sporządzonych następnie.

Sąd ocenił jako wiarygodne zeznania powoda. Powód przedstawił okoliczności związane z zawarciem umowy, motywy, które nim kierowały w wyborze oferty. Powód nie ukrywał, że zapoznał się z OWU. Wyjaśnił, że dopytywał agenta, z którym podpisywał umowę o możliwość jej wcześniejszego rozwiązania oraz że otrzymał odpowiedź, że wcześniejsze rozwiązanie umowy jest dopuszczalne.

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2017 r. Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka J. Z.. W ocenie Sądu dowód ten dotyczył okoliczności niemających znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Zauważyć należy, że powód nie podnosił zarzutów w związku z przedstawieniem przez pozwaną matematycznego wyliczenia kosztów przez nią poniesionych. Powód kwestionował zasadność obciążenia go opłatą likwidacyjną oraz opłatą od wykupu, podczas gdy żadne postanowienie umowy, OWU czy też załącznika nie przewiduje powiązania wysokości opłaty likwidacyjnej z kosztami poniesionymi przez pozwaną. Ponadto, w ocenie Sądu należy mieć na uwadze, że dopiero następnie, w wyniku zaistnienia sporu, wykazanie kosztów poniesionych przez pozwaną i powiązanie ich z wysokością opłaty likwidacyjnej nie wpływa na ocenę prawidłowości wprowadzenia do umowy stosownych zapisów.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się uzasadnione w przeważającej części.

Powód dochodził w niniejszym postępowaniu zapłaty kwoty 18.390,84 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie stanowiącej równowartość potrącenia dokonanego przez pozwaną z tytułu opłaty likwidacyjnej oraz opłaty za wykup przy wypłacie na rzecz powoda wartości wyżej opisanej polisy. Według powoda zapisy umowne odnoszące się do opłaty likwidacyjnej oraz opłaty od wykupu stanowią klauzulę abuzywną, gdyż nie miał on wpływu na treść łączącej strony umowy i stanowiących jej integralną część załączników, a postanowienia dotyczące opłaty likwidacyjnej i opłaty od wykupu kształtują prawa powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy i powodując marginalizowanie jego interesów względem pozwanej. Skutkiem tego w ocenie powoda kwestionowane postanowienie umowne jest nieważne.

Natomiast pozwana podnosiła, że zawartych w umowie postanowień nie można uznać za klauzule abuzywne, bowiem dotyczą głównych świadczeń stron, nie naruszają interesów powoda, a nadto są sformułowane w sposób jednoznaczny, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych.

W pierwszej kolejności należy rozważyć zasadność domagania się przez powoda zasądzenia kwoty 18.000,00 zł tytułem potrąconej opłaty likwidacyjnej. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Obie wskazane w tym przepisie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., sygnatura I CK 832/04).

Zgodnie z utrwalonym w tym zakresie orzecznictwem przez działanie wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - należy rozumieć wprowadzanie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, na niekorzyść konsumenta - (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005, Nr 11, poz. 13 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, Biul. SN 2006, nr 5- 6, poz. 12). Rażące naruszenie interesów konsumenta zazwyczaj stanowi naruszenie dobrych obyczajów; natomiast zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami nie zawsze rażąco narusza te interesy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., I CSK 694/09, nie publ.).

Strony łączyła umowa mieszana, mająca cechy klasycznej umowy ubezpieczenia z elementami charakterystycznymi dla umów o inwestowanie kapitału. Dla ubocznego świadczenia umowy – inwestowania kapitału uzasadnione jest długotrwałe trwanie umowy, pozwalające na uzyskanie optymalnych zysków dla ubezpieczającego oraz przynoszące korzyści również ubezpieczycielowi.

Pozwana wskazując na brak abuzywności klauzul dotyczących opłaty likwidacyjnej powoływała się na zakładany długotrwały czas trwania umowy przewidywany przy jej zawarciu. Wykazywała, że nie może ponosić konsekwencji zmiany decyzji powoda w przedmiocie długotrwałej inwestycji. Akcentowała, że cechą charakterystyczną umowy o ubezpieczenie na życie z inwestycyjnym funduszem kapitałowym jest systematyczne i rozciągnięte w czasie oszczędzanie, nakierowane na osiągnięcie określonych zysków. Pozwana powoływała się na znaczne koszty zawarcia umowy polegające na konieczności zapłaty prowizji dla agenta związanej z zawarciem umowy oraz szeroko pojętymi kosztami akwizycji.

Nie negując słuszności argumentów o celowości utrzymywania długotrwałego stosunku umownego, pozwalającego na optymalizowanie osiąganych z inwestycji zysków, należy mieć na uwadze, że przekonanie konsumentów do utrzymywania umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym nie może mieć miejsca poprzez zastosowanie nadmiernie wysokich, niczym nieuzasadnionych, stanowiących swoiste sankcje za rozwiązanie umowy opłat likwidacyjnych.

Pozwana poprzez dowód z zeznań świadka J. Z. zamierzała wykazać w niniejszej sprawie, że wysokość opłaty likwidacyjnej, którą obciążony został powód jest uzasadniona wysokością kosztów poniesionych przez pozwaną. Niezależnie, przedłożyła dokumenty w postaci oświadczenia ws. (...) umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi oraz oświadczenia w sprawie wysokości prowizji wypłaconej zgodnie z umową agencyjną. Sąd zaznacza, że oceniając abuzywność klauzul umownych i wynikających z OWU oraz Tabeli opłat i prowizji, pod uwagę bierze się treść klauzuli zawartej w umowie, nie następczo przedłożone dokumenty, stworzone już po rozpoczęciu sporu między stronami.

Z treści postanowienia dotyczącego opłaty likwidacyjnej zamieszczonego w pkt. 11 Tabeli opłat i prowizji, wynika, że opłata likwidacyjna obliczana jest według stosownego wzoru (bliżej opisanego w części uzasadnienia dotyczącej ustaleń faktycznych). Jednocześnie wysokość opłaty likwidacyjnej nie została w żaden sposób odniesiona do wysokości kosztów poniesionych przez pozwaną w związku z zawarciem umowy. Wysokość opłaty, pomimo, że nie zostało to wprost wyrażone, uzależniona jest od długości trwania okresu ubezpieczenia. Powyższe powoduje, że dla konsumenta, pomimo założenia jego starannego działania, nie jest wiadomym funkcja ani sposób naliczania opłaty likwidacyjnej. Konsument, nawet po zapoznaniu się z OWU oraz Tabelą opłat i prowizji, nie jest w stanie określić, w jakiej wysokości naliczona zostanie opłata likwidacyjna, oraz od czego uzależniona jest jej wysokość. Powyższe potwierdzają zeznania powoda, który wskazał, że nie był w stanie samodzielnie, bez pomocy infolinii ustalić, jaka będzie wysokość pobranej opłaty. Nadto, na pozwaną, jako profesjonalistkę, ciążył obowiązek informacyjny celem przedstawienia powodowi, jako konsumentowi, wszystkich istotnych postanowień umownych, w taki sposób, aby mógł ocenić, czy zawarcie umowy będzie korzystne dla jego interesów.

Zakwestionowane przez powoda postanowienie kształtuje wysokość opłaty likwidacyjnej w pierwszych dwóch latach w wysokości dwukrotności stawki składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, z zastrzeżeniem, że jeżeli wartość podstawowa polisy jest niższa od należnej opłaty likwidacyjnej, Towarzystwo pobiera opłatę likwidacyjną w wysokości wartości podstawowej polisy. Takie ukształtowanie postanowień w zakresie opłaty likwidacyjnej powoduje utratę całości środków zgromadzonych przez pierwsze dwa lata trwania polisy, przy założeniu opłacania wyłącznie składki podstawowej. Jednocześnie wysokość opłaty nie jest uzależniona od ilości zgromadzonych na rachunku środków czy opłacanych przez powoda składek. W konsekwencji, takie ukształtowanie opłaty może prowadzić do sytuacji, w których pomimo spadku nominalnej stawki opłaty likwidacyjnej pobranej przez pozwaną, wartość opłaty w dalszych latach trwania ubezpieczenia wzrastałaby.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, w szczególności niejasność postanowień związanych z kształtowaniem wysokości opłaty likwidacyjnej, przeznaczenia tej opłaty, braku powiązania wysokości opłaty z realnie poniesionymi przez pozwaną kosztami oraz niedostateczne poinformowanie konsumenta o charakterze i sposobie poboru opłaty, postanowienia § 44 OWU oraz pkt. 11 Tabeli opłat i prowizji dotyczące opłaty likwidacyjnej należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumenta. Ukształtowanie postanowień dotyczących opłaty likwidacyjnej w powyżej opisany sposób prowadziło do dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść powoda, bowiem był on zmuszony do poniesienia stanowiącej znaczącą część wpłaconych przez niego środków opłaty likwidacyjnej, nie otrzymując świadczenia ekwiwalentnego bądź nie wiedząc, w jaki sposób kształtują się koszty poniesione przez pozwaną w stosunku do wysokości opłaty likwidacyjnej.

Sąd nie miał również wątpliwości, że zarówno postanowienia OWU, jak i Tabeli opłat i prowizji stanowią wzorzec umowny wykorzystywany przez pozwaną i nie były przedmiotem indywidualnych ustaleń pomiędzy pozwaną a powodem.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd uznał, że postanowienia OWU oraz Tabeli opłat i prowizji odnoszące się do ukształtowania wysokości opłaty likwidacyjnej (§ 44 OWU, pkt. 11 Tabeli opłat i prowizji) stanowią niedozwolone klauzule umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i jako takie nie wiązały powoda w umowie z pozwaną.

Kwota potrącona tytułem opłaty likwidacyjnej stanowiła zatem świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. i na mocy art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. podlega zwrotowi na rzecz powoda.

W konsekwencji Sąd w pkt. 1 wyroku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę potrąconą tytułem opłaty likwidacyjnej z wartości umowy 18.000,00 zł

O roszczeniu odsetkowym Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. Zasadne było dochodzenie przez powoda odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie 5 dni wyznaczonych na spełnienie świadczenia przez powoda w wezwaniu do zapłaty z dnia 31 maja 2016 r., tj. od dnia 13 czerwca 2016 r.

Odnosząc się do żądania powoda zasądzenia kwoty 390,84 zł tytułem nienależnie pobranej przez powoda opłaty od wykupu, wskazać należy, że charakter tej opłaty jest odmienny od charakteru opłaty likwidacyjnej. W szczególności z uwagi na jej niewielką wysokość, ustalaną jako 1% wpłaconej wartości podstawowej polisy (w przypadku powoda 390,84 zł) trudno uznać, by opłata ta stanowiła w istocie swoistą sankcję za wcześniejsze rozwiązanie umowy. Ponadto jest określona w sposób zrozumiały, obliczenie jej wysokości- w przeciwieństwie do opłaty likwidacyjnej- nie powinno sprawiać przeciętnemu konsumentowi trudności. Nie sposób także uznać, aby opłata ta była rażąco wygórowana – stanowi 1% wpłaconych środków, bądź by jej wysokość nie odpowiadała ekwiwalentności świadczeń. Zastrzeżenie w § 45 OWU oraz w pkt. 12 Tabeli opłat i prowizji, możliwości poboru tej opłaty, ściśle powiązanej z wykupem polisy nie naruszało w sposób rażący interesów konsumenta, ani też nie kształtowało jego obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. W ocenie Sądu opłata od wykupu jest pobierana za dokonanie ściśle określonej czynności – umorzenia jednostek uczestnictwa. Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd w pkt. 2 wyroku oddalił powództwo w zakresie dotyczącym żądania zwrotu potrąconej przez pozwaną przedmiotowej opłaty od wykupu.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., uznając, że powód uległ jedynie co do nieznaczej części swojego żądania i całością kosztów procesu została obciążona pozwana. Na koszty procesu poniesione przez powoda w niniejszej sprawie złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 920 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego, ustalone na podstawie § 2 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804) w brzmieniu aktualnym ze względu na datę wniesienia pozwu.

SSR Ewa Markowicz